

Evaluatie participatiebeleid Haarlem

Inleiding

In juni 2011 heeft de gemeenteraad de nota 'De nieuwe Haarlemse participatiepraktijk' vastgesteld. Hierin werd beschreven dat Haarlem weliswaar al een lange traditie kent van participatie door burgers en organisaties maar dat er nog wel wat te winnen viel in de manier waarop dat gebeurde. Uitgangspunt was de vanzelfsprekendheid dat je als stadsbestuur niet boven de stad staat maar samen met de mensen, bedrijven en organisaties in de stad probeert zaken voor elkaar te krijgen. Dat betekent luisteren op het moment dat het ertoe doet en meer loslaten, vanuit het vertrouwen in de eigen verantwoordelijkheid en talenten van de Haarlemmers. Dat uitgangspunt heeft betrekking op de manier waarop je je als overheid wilt verhouden tot de rest van de samenleving en is dus breder dan het beschreven beleid. Het is sinds 2011 nog verder versterkt doordat de gemeente steeds meer als regisseur optreedt, waarbij partners de invulling en uitvoering ter hand nemen. Het komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in de aanpak van Samen voor elkaar. Het past ook in het beeld van een overheid die zich meer terughoudend opstelt, samenwerkt met inwoners, organisatie en bedrijven en in een samenleving waar meer verantwoordelijkheden bij burgers worden gelegd dan voorheen.

Participatie is een van de manieren waarmee de gemeente het hiervoor beschreven uitgangspunt tot uitdrukking brengt. Met de nota werd het beleid aangescherpt maar niet ingrijpend gewijzigd. Daarnaast werd met de nota en tijdens de introductie ervan in de organisatie een aantal instrumenten aangereikt om de organisatie van de participatie meer eenduidig aan te pakken. In deze evaluatie wordt gezien of de nieuwe aanpak de beoogde verandering heeft gebracht. Als uitkomst van overleg met een paar raadsleden namens de commissie Bestuur richt de evaluatie zich op participatie en niet op inspraak.

Hoofddoelen van de nota

Het doel van de nota was de participatie slimmer, duidelijker en innovatiever te maken.

Het eerste doel was een betere afweging van wel of niet participatie en inspraak en op welk moment, om zo een beter ingericht proces te hebben. Het hele proces start met een goede afweging of participatie nuttig en nodig is. Voor deze afweging kan het afwegingskader uit de nota worden gebruikt. Wanneer er besloten wordt tot participatie of inspraak wordt er een participatie- en inspraakplan (PIP) geschreven. Dat gebeurt in een vroeg stadium om meteen het hele proces te kunnen overzien en zo slim mogelijk in te richten. Als het gaat om een proces dat uiteindelijk leidt tot een raadsbesluit, wordt het PIP met de raadscommissie besproken.

Een tweede doel was meer innovatieve methoden te gebruiken, daar waar dat past bij het onderwerp en de beoogde groep participanten. Dit kan tijds winst opleveren of een nieuwe groep participanten opleveren die via traditionele methoden minder geneigd is deel te nemen.

Tot slot is in de nota de keuze gemaakt om in de verhouding tussen participatie en inspraak het accent te leggen op participatie, omdat in een vroeger stadium meer ruimte is voor invloed door belanghebbenden.

Wat is er gebeurd ter implementatie?

Er is in de ambtelijke organisatie een uitgebreide ronde trainingen gegeven over het vernieuwde beleid, waarin ook nieuwe hulpinstrumenten zijn geïntroduceerd. De gebiedsverbinders (voorheen stadsdeelregisseurs) en de communicatieadviseurs zijn daarbij geïntroduceerd als vaste adviseurs op het gebied van participatie en inspraak. Een goede honderd medewerkers hebben de training gevolgd. De training was in eerste instantie gericht op projecten. Later is nog een training gegeven die meer gericht was op het maken van beleid in samenwerking met partners in de stad.

Na het afwegingskader dat in de beleidsnota zelf was geïntroduceerd, is nog een aantal instrumenten ontwikkeld:

- een format voor een goed participatie- en inspraakplan
- een stappenplan
- bewonersprofielen (leefstijlkaarten per stadsdeel) en de bijbehorende matrix met tips voor communicatie en participatie.
- de aanpak van Factor C: een methodiek die gestructureerd een verbinding maakt met de buitenwereld bij het maken van beleid of het uitvoeren van een project. Het geeft inzicht in wie in welke fase op welke manier je gesprekspartner is.

Opzet evaluatie

De evaluatie bestaat uit drie onderdelen. Ten eerste is aan de hand van besluitenlijsten van B&W bezien of daarin een participatie- en inspraakplan terug te vinden is – althans bij die besluiten waar je dat zou verwachten – of op een andere manier een afweging te vinden is over al dan niet participatie of inspraak. Ten tweede is een digitale vragenlijst voorgelegd aan een aantal belangenorganisaties en andere stakeholders en aan de wijkraden over hoe zijn de ontwikkelingen op dit gebied ervaren. Dit zijn dezelfde partijen die bij de opzet van het beleid betrokken zijn geweest. Aan het digipanel is ongeveer dezelfde vragenlijst voorgelegd. Ten derde zijn drie casussen besproken met de intern betrokkenen en extern betrokkenen. Deze casussen zijn de Stedenbouwkundige visie Slachthuisterrein, de vernieuwing van het Diversiteitsbeleid en de Herinrichting van de Turfmarkt. Alle drie de onderdelen worden hieronder besproken. Voor een paar besluiten is er een bijzonder en innovatief participatietraject geweest. Die zijn ook apart besproken.

Deskresearch b&w-besluiten

Aan de hand van de besluitenlijsten van het college in het eerste en vierde kwartaal na vaststelling van de nota en in het laatste kwartaal van 2013 is gekeken of er een ontwikkeling te zien is in de manier waarop en de mate waarin een afweging is gemaakt over wel of niet participeren en inspreken en of dit in de vorm van een PIP is gegoten.

In het eerste kwartaal na vaststelling (derde kwartaal van 2011) is vaak niet expliciet beschreven of en hoe een afweging is gemaakt. In de meeste besluiten waar het relevant is, is wel beschreven dát participatie of inspraak plaatsvindt. Soms wordt een PIP aangekondigd. Het format voor een PIP kwam overigens pas in de loop van dit kwartaal beschikbaar voor projecten. Voor besluiten tot

vaststelling van beleid kwam dat nog later beschikbaar. In de tweede helft van het kwartaal wordt al vaker een PIP genoemd in die besluiten waar dat aan de orde hoort te zijn.

In twee grote nota's in deze periode is uitgebreider geëxperimenteerd met nieuwe middelen: de Visie op de Kleverlaanzone en de Nota Ruimtelijke Kwaliteit. Beide komen verderop in deze notitie uitgebreider aan bod.

In het vierde kwartaal na vaststelling (tweede kwartaal 2012) zouden meer PIPs te zien moeten zijn. Dat is echter maar deels het geval, althans onder de expliciete noemer PIP. Er is wel veel meer aandacht voor participatie en inspraak en er wordt vaker besloten dit wel te doen. Inhoudelijk wordt het doel wel bereikt: de afweging wordt gemaakt en er wordt ook gekeken naar hoe het participatie- en inspraaktraject in te richten alleen het instrument PIP wordt niet zo genoemd en het format wordt relatief weinig gebruikt. Het valt op dat de afweging weinig aan de raadscommissies wordt voorgelegd waar dat volgens de afspraken wel zou moeten gebeuren.

In het laatste kwartaal van 2013 zijn minder besluiten waar participatie aan de orde is of zou behoren te zijn. Het beeld wijkt eigenlijk niet af van dat in het tweede kwartaal van 2012. Er wordt wel een afweging gemaakt over de vraag of participatie en inspraak wordt georganiseerd maar het format van het PIP wordt daar niet steeds bij gebruikt. Ook is in één geval verzuimd de afweging gelijk met de startnotitie aan de raadscommissie voor te leggen.

Digitale vragenlijsten

Participatie heeft tot doel Haarlemmers en Haarlemse bedrijven en organisaties mee te laten denken over beslissingen die door college en raad worden genomen. Het is dus belangrijk wat de ervaringen zijn van de participanten zelf. Om daar een beeld van te krijgen, zijn twee bijna gelijke vragenlijsten uitgezet.

De eerste groep die ondervraagd is, is het digipanel. Doel is een beeld te krijgen van de ervaring van participanten die maar een enkele keer aan een participatietraject hebben deelgenomen. Daarbij moet worden aangetekend dat natuurlijk maar een deel van de ondervraagden ervaring heeft als participant en dan bovendien incidenteel. Toch kunnen de uitkomsten nuttig zijn om lering uit te trekken.

De andere groep die ondervraagd is, bestaat uit wijkraden en belangenorganisaties (bijvoorbeeld corporaties, fietsersbond, welzijnsorganisaties e.d.), omdat zij geregeld aan participatieprocessen deelnemen.

De belangrijkste uitkomsten per groep zijn de volgende.

Digipanel

Bijna 60 % van de panelleden heeft gereageerd. Van hen heeft 14 % deelgenomen aan een participatieproces na vaststelling van de nota. Hoofdconclusies uit de antwoorden zijn:

- *Positief:* Onder Haarlemmers (het panel) bestaat een grote bereidheid mee te doen aan een *Verbeterpunt*: 16 % van de ondervraagden had wel willen participeren in een bepaald project maar was daarvoor niet uitgenodigd. Goed bepalen hoe en wie worden uitgenodigd blijft een aandachtspunt. Hoewel zoveel mogelijk participatie niet het doel is moet wel gezorgd worden dat de juiste mensen bereikt worden

- *Positief:* De veranderingen op het gebied van participatiebeleid worden opgemerkt door een klein deel (20%) van de Haarlemmers. Dit zijn vooral degenen die een concreet plan of besluit weten te noemen waarover ze geparticipeerd hebben. Van hen vindt 75 % dat de gemeente hen op de juiste manier en op het juiste moment benadert. De helft van de participanten ziet geen verandering.
Verbeterpunt: De verandering wordt slechts door een relatief klein deel van de participanten te worden opgemerkt (nu 2 van de 10). De belangrijkste veranderingen die men wenst zijn: duidelijkheid waarop precies invloed mogelijk is en feedback over wat met de inbreng gebeurt.
- *Positief:* De gemeente moet doorgaan met het inzetten van verschillende middelen voor participatie. Meedoen aan enquêtes van de gemeente, bijvoorbeeld via het Digipanel blijkt veruit favoriet. Ruim acht van de tien panelleden kiezen deze optie. Iets meer dan een kwart geeft graag zijn mening op een bijeenkomst met betrokkenen. Bijna een kwart ziet veel in reageren per e-mail. Een voorkeur voor digitale middelen is in deze groep Haarlemmers, leden van het digipanel, wellicht niet verwonderlijk. Ook uit de omnibusenquête 2012 blijkt echter dat de meerderheid van de Haarlemmers de voorkeur geeft aan digitale enquêtes.
Het panel onthaalt de inzet van digitale middelen eerder positief dan negatief, maar heeft wel reserves. Het grote bereik van internet en sociale media, de laagdrempeligheid en eenvoud spreken het panel het meest aan. Wie bedenkingen heeft, vreest dat de inzet van digitale middelen een deel van de bevolking uitsluit van participatie. Bijvoorbeeld mensen die geen internet hebben of niet op de sociale media zitten of dat niet willen. Belangrijk is dus eerst de doelgroep te bepalen en daarna het juiste middel daarbij te kiezen.

Wijkraden en belangenorganisaties

Er hebben 15 wijkraden gereageerd en 4 andere organisaties. Dat is een opkomst van 37 %. Gezien het vrij kleine aantal organisaties dat is ondervraagd, zijn de uitkomsten alleen in absolute aantallen beschreven. Van de ondervraagde organisaties heeft het grootste deel, 14 van de 19, geparticipeerd sinds de invoering van de nota.

- *Positief:* Zeven van de veertien wijkraden en andere belangengroepen die sinds de zomer van 2011 aan een participatietraject hebben meegedaan, vinden dat de gemeente nu voor een andere benadering kiest. Volgens vijf van hen veranderde de benadering van de gemeente ten goede. Eén wijkraad zag zowel een positieve als negatieve verandering optreden.
Negatief: Volgens vier wijkraden bleef alles bij het oude
Drie wijkraden weten niet of er iets is veranderd.
- *Positief:* Een ruime meerderheid (tien van de veertien) vindt dat hij op tijd benaderd is en dat het duidelijk is waarover men kan reageren.
Negatief: Drie organisaties vinden dat ze te laat zijn betrokken
- *Positief:* Het overgrote deel van de wijkraden en andere belangengroepen vinden dat het bij participatie duidelijk is waar ze nog invloed op kunnen uitoefenen en waarop niet.
Zes organisaties menen dat de gemeente ze bij participatie voor een voldongen feit stelt,

terwijl eveneens zes organisaties menen dat dat juist niet zo is.

- *Positief*: Men voelt zich doorgaans serieus genomen
- *Verbeterpunt*: De gemeente moet beter terugkoppelen over wat met de inbreng wordt gedaan.

Drie cases nader bekeken

Er zijn drie cases gekozen om nader te bekijken. Dat zijn de Stedenbouwkundige visie Slachthuisterrein, de vernieuwing van het Diversiteitsbeleid en de Herinrichting van de Turfmarkt. Daarmee is participatie in zowel beleidsvorming, visievorming als in een fysiek project aan de orde geweest, en zowel participatie die soepel verlopen is als participatie die lastiger verliep. Er zijn gesprekken gevoerd met de intern betrokken bestuurders en ambtenaren. Ook zijn extern betrokkenen uitgenodigd om een gesprek te voeren maar daar meldde zich echter maar een enkeling voor. Een paar mensen hebben wel per mail gereageerd.

Diversiteitsbeleid

Er was een subsidieregeling gericht op allochtone zelforganisaties. De participatie ging over het plan deze regeling open te stellen voor allerlei maatschappelijke organisatie - niet alleen allochtone zelforganisaties - en bovendien de subsidie niet meer beschikbaar te stellen voor het in standhouden van organisaties maar voor maatschappelijk relevante activiteiten. Er is geen formeel participatie- en inspraakplan gemaakt. Wel is tijdens een aantal bijeenkomsten gesproken met de organisaties die onder de 'oude' regeling subsidie ontvingen in een aantal bijeenkomsten.

Het doel was niet zozeer gelegenheid te geven tot meedenken over hoe een nieuwe regeling in te richten maar het creëren van draagvlak. Voor dit doel heeft de participatie goed gewerkt; de overgang naar het nieuwe subsidieregime is soepel verlopen, zonder protest. Eén van de participanten heeft per mail zijn reactie gegeven. Ook hij was tevreden over het proces, vond dat hij op tijd was uitgenodigd, de kaders waren helder en hij voelde zich gehoord. De wethouder leidde zelf de bijeenkomsten, wat voor deze doelgroep bijgedragen heeft aan het succes.

Leerpunt dat door zowel de intern als extern betrokkenen wordt genoemd:

- De participatie er ook gericht kan zijn op om inhoudelijk bij te dragen aan de inhoud van de nieuwe subsidieregeling+. Daarbij zouden bovendien niet alleen de bestaande relaties moeten worden uitgenodigd maar ook andere organisaties voor wie de nieuwe regels relevant zijn.

Herinrichting Turfmarkt

De Turfmarkt is opnieuw ingericht. De participatie hierover is in twee fasen verlopen. In de eerste fase kon worden gekozen uit een aantal inrichtingsvarianten. Hiervoor zijn wijkraden en belangenvertegenwoordigers uitgenodigd. Er is geen PIP geschreven, deze fase viel ook vóór de vaststelling van het nieuwe beleid. Voor de tweede fase is wel een PIP geschreven. Deze is ook besproken in de raadscommissie. In deze fase zijn wederom de wijkraden en belangenvertegenwoordigers uitgenodigd en bovendien bewoners. Er is intensief contact geweest

met twee klankbordgroepen, een klankbordgroep Spaarne en een klankbordgroep Turfmarkt. Hierin zaten bewoners en ondernemers. Zorg bij de participanten was er over de mogelijkheid van laden en lossen, over mogelijke schade door trillingen (door de bus) en over de vraag of het wel mooi zou worden. Het plan is naar aanleiding van de inbreng op een aantal punten aangepast. De wethouder was bij de bijeenkomsten niet aanwezig, omdat het om een technisch vraagstuk ging, niet een politieke kwestie. Alleen bij de afronding van de tweede fase was hij aanwezig.

Doel was zowel inhoudelijke inbreng als draagvlak. Op beide onderdelen zijn de intern betrokkenen tevreden. Het proces heeft de nodige tijd gekost maar door het overleg is het vervolg wel heel goed en soepel verlopen. Er hebben twee participanten gereageerd over het proces. Beiden geven een voldoende voor de participatie maar de reacties verschillen toch nogal. De ene participant, namens een wijkraad, is zeer tevreden en voelt zich gehoord en serieus genomen, had alleen gewenst dat mensen uit een nog wat groter omliggend gebied waren uitgenodigd en vindt dat het alles bijeen lang geduurd heeft. De andere participant, namens de horeca, is minder tevreden en vindt dat hij te laat is uitgenodigd, voelt zich deels gehoord en vindt dat er al teveel was vastgelegd.

Leerpunten die zijn genoemd:

- Weeg goed af hoeveel tijd je besteedt aan de participatie tegen de tijd die je wint door een soepele uitvoering;
- Ook tijdens de uitvoering is het belangrijk goed contact te houden met de belanghebbenden.

Stedenbouwkundige visie Slachthuisterrein

Tijdens de participatie over de stedenbouwkundige visie voor het Slachthuisterrein is een aantal gesprekken gevoerd met wijkraad, bewoners en belanghebbende organisaties. Doel was ideeën op te halen voor wat er kan gebeuren met het terrein, waarbij op een aantal punten al eerder besluiten waren genomen door college en raad. Op basis van de visie zou vervolgens een goed bestemmingsplan worden gemaakt. De bijeenkomsten waren druk bezocht en er zijn veel ideeën aangeleverd. Over één punt was erg veel discussie, namelijk de wens van een aantal mensen - met name de wijkraad - om in het Slachthuis een grote supermarkt te vestigen. De raad had hierover eerder besloten dat dit niet zal gebeuren vanwege de verkeersdruk die dit oplevert. De discussie hierover verliep soms in wat grimmige sfeer.

Er is veel aandacht besteed aan het breed uitnodigen van bewoners, door onder meer huis-aan-huis verspreiden van brieven en door ook huurdersverenigingen uit te nodigen. Dat leverde veel participanten op. Naast de wijkraad waren dit bewoners, huurders van bedrijfsunits en andere ondernemers. Behalve de bijeenkomsten is ook een excursie georganiseerd voor bewoners, raadsleden en andere betrokkenen naar voorbeelden van mogelijkheden voor de inrichting van het terrein. Na uitwerking van de visie is ook inspraak georganiseerd. Daar zijn relatief weinig zienswijzen ingediend.

De raad is gedurende het traject geregeld bijgepraat en raadsleden waren ook aanwezig bij de bijeenkomsten.

Geen van de participanten heeft gereageerd op vragen ten behoeve van de evaluatie.

Leerpunten die zijn genoemd

- Er is in dit proces wel erg veel tijd gestoken in de participatiefase. Tevoren had beter moeten worden afgewogen hoeveel tijd aan participatie besteed wordt ten opzichte van de verwachte opbrengst daarvan. Eén keer duidelijk uitnodigen en een gesprek voeren zou moeten volstaan.
- Wijkraad en bewoners individueel uitnodigen ligt voor de hand en is prima; in dit geval is echter ook uitdrukkelijk besloten andere partijen (zoals de huurdersverenigingen) te betrekken bij de participatie. Dat het heeft goed gewerkt (veel participanten opgeleverd).

Participatie met innovatieve middelen

Werken met digitale middelen is gewoon geworden in die zin dat steeds vaker met digitale vragenlijsten wordt gewerkt en dat communicatie via e-mail heel gebruikelijk is. Er worden nog steeds, vooral in de participatiefase, veel bijeenkomsten georganiseerd. In een aantal gevallen is participatie met vernieuwende middelen georganiseerd. Die zijn hieronder beschreven.

Gebiedsvisie Kleverlaanzone

Om tot een gebiedsvisie op de groene zone aan de Kleverlaan te komen is een uitgebreid participatie traject doorlopen. Hierbij is een website opgezet waar mensen hun ideeën voor het gebied konden opschrijven en op elkaar konden reageren. Dit heeft ongelooflijk veel reacties teweeg gebracht. Van bewoners uit de wijken rond het gebied maar ook van veel ondernemers. De website is gecombineerd met een aantal bijeenkomsten waar ook veel mensen op af kwamen, onder meer een bijeenkomst waar mensen door middel van een 'elevator pitch' hun ideeën konden uitdragen. Hiervoor waren driehonderd aanmeldingen. De visie is inmiddels vastgesteld en er is nu nog steeds een hele groep actieve bewoners en ondernemers die meedenkt over de verdere uitwerking.

De aanpak was een groot succes in termen van opbrengst. Het was tegelijk een heel kostbare aanpak doordat het beheer van de website erg veel tijd kostte. Er was voor gekozen op elk idee te reageren. Bovendien moeten eventuele ongepaste reacties worden verwijderd. Succes en hogere kosten gaan hier samen op; hoe meer mensen reageren, hoe meer tijd nodig is voor beheer.

Structuurvisie Ruimtelijke Kwaliteit

Ook hier is een aparte website opgezet gecombineerd met bijeenkomsten. Er is veel aandacht besteed aan de bekendmaking van de mogelijkheid om mee te denken door oproepen in bekende media maar ook bijvoorbeeld via Abri's. Tijdens de bijeenkomsten mochten mensen groepsgewijs zelf ontwerpen, waarbij direct de consequenties van de keuzes werden benoemd door de gemeente. Via de website zijn heel veel ideeën ingebracht. Er is door deze aanpak een grotere en deels ook andere groep bereikt dan gebruikelijk. Bijzonder is ook dat universiteiten zijn benaderd om mee te denken, wat resulteerde in deelname door studenten uit relevante studies. Dit levert een andere soort inbreng op dan die van bewoners. In de nota wordt dit aangeduid al 'expertmeeting'. Daar waar participatie ook of vooral tot doel heeft goede ideeën te genereren en daarmee de kwaliteit van het besluit te verhogen, is het goed te combineren met participatie.

Ook in dit traject waren de kosten hoog doordat er veel uren aan zijn besteed. Wederom door beheer van een website, inhoudelijk reageren op de vele ingebrachte ideeën en vrij uitgebreide fysieke bijeenkomsten. Ook hier geldt hoe meer deelnemers, hoe hoger de kosten. Het heeft wel veel meer en andere ideeën opgeleverd dan via de traditionele aanpak. Bovendien is er een samenwerking ontstaan met betrokken burgers die ook in de vervolgfase heel soepel en prettig verloopt.

Parkeervisie

Voor de participatie over de Parkeervisie is een digitaal spel ontwikkeld, waar mensen keuzes konden maken tussen bijvoorbeeld ruimte voor parkeerplekken, ruimte voor bomen, parkeren op straat of in een garage, plek om fietsen te stallen en nog een aantal variabelen. Het was vernieuwend en bracht goed de dilemma's in beeld waarover het gemeentebestuur moest beslissen. Terugkijkend kan worden geconstateerd dat het enige tijd duurde voordat goed bekend was dat men dit spel kon spelen. Eigenlijk heeft het te kort opengestaan om veel reacties te krijgen. Het middel kan goed werken maar heeft dan een langere looptijd nodig.

Spel Kans en Kracht

Als bijzondere aanpak kan ook worden genoemd het spel Kans en Kracht. Dit is een spel dat gemaakt is om Haarlemmers aan het denken te zetten en bewust te maken van de gedragsverandering die nodig is in het Sociaal Domein. Het kan ook input opleveren voor de invulling van het beleid, maar het is niet speciaal met dat doel opgezet. Het spel is recent ontwikkeld en kan als participatie-instrument nog niet worden beoordeeld.

Uit de hiervoor beschreven innovatieve aanpakken kan het volgende worden geconcludeerd. Een innovatieve aanpak kan veel en deels andere inbreng van ideeën opleveren dan gebruikelijk. Bovendien kan het resultaat zijn dat betrokkenen ook in de volgende fase een rol willen spelen. In de Kleverlaanzone gaan bijvoorbeeld bewoners zelf een deel beheren en onderhouden. Het kost wel veel tijd van betrokken ambtenaren en is daardoor kostbaar. Dat is te verminderen door ervoor te kiezen niet op elk idee apart te reageren. Voor alle drie de beschreven processen geldt dat er een aanlooptijd was voordat de mogelijkheden onder een groot publiek bekend waren en er volop gebruik van werd gemaakt. Er moet dus wat meer tijd voor worden uitgetrokken. Een intensieve innovatieve aanpak kan daarom zeker de moeite waard zijn maar dan moet het wel gaan om een onderwerp dat de hele stad of een belangrijk deel van de stad aangaat en leiden tot een besluit dat langere tijd blijft gelden.

Conclusies en aanbevelingen

Er is een verandering ten goede in gang gezet. Die verandering is voor individuele burgers vaak niet zichtbaar, voor de helft van de geregelde participanten wel. Bovendien vindt een meerderheid van degenen die de verandering in benadering opvalt dat het een verandering ten goede is. Tegelijk is nog niet op alle punten het optimum bereikt en zijn er nog verbeteringen mogelijk. Hieronder volgen puntsgewijs de belangrijkste conclusies en aanbevelingen.

- De afweging om wel of niet participatie of inspraak te organiseren wordt nadrukkelijker gemaakt, zij het niet altijd met behulp van het daarvoor ontwikkelde instrument: het format

voor een participatie en inspraakplan (PIP). Dát de afweging wordt gemaakt is het belangrijkste, belangrijker dan de vraag in welke vorm dat wordt gegoten. Toch verdient het aanbeveling het format te gebruiken, omdat het ook dient als checklist of alle relevante aspecten beoordeeld zijn.

- De veranderingen worden positief beoordeeld en mensen vinden dat ze op het juiste moment worden benaderd.
- Participatie vraagt een tijdsinvestering in het begin van het proces maar levert daarna daarentegen vaak tijdswinst doordat de genomen besluiten op draagvlak kunnen rekenen.
- Digitale middelen in participatietrajecten worden gewaardeerd; de keuze voor het middel blijft altijd afhankelijk van de doelgroep die je wilt bereiken.
- Met digitale, innovatieve methoden kunnen heel veel ideeën worden verzameld en er kunnen extra groepen mensen en organisaties mee worden bereikt. In de opzet die tot dusverre gekozen is, was de aanpak wel kostbaar, vooral doordat ze veel ambtelijke tijd vragen. Dat is te verminderen door niet op elk ingebracht idee afzonderlijk te reageren. Een dergelijke aanpak kan zeker de moeite waard zijn om de kwaliteit van het te nemen besluit te verhogen en tegelijk het draagvlak daarvoor. Het moet dan wel gaan om een besluit dat de hele stad of een groot deel van de stad aangaat en dat naar verwachting langere tijd geldig blijft.
- Het is belangrijk tevoren goed na te denken wat het doel is van de participatie: verhogen van de kwaliteit, draagvlak of beide. Dat is bepalend voor de vraag wie benaderd worden. Daarbij is het goed na te denken wie buiten de bekende partijen zouden kunnen worden uitgenodigd, zoals in de besproken voorbeelden huurdersverenigingen en universiteiten benaderd werden.
- De raad moet eerder betrokken worden bij participatie over besluiten die door de raad genomen zullen worden. De afspraak dat in die gevallen het PIP in de raadscommissie wordt besproken moet worden nageleefd.
- De gemeente moet beter terugkoppelen aan participanten wat er met hun inbreng is gedaan.

Met de conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek kan de organisatie de participatiepraktijk verbeteren.

Februari 2014/CK